

Treball Final de Grau

L'AUTOCONEIXEMENT COM A
EIX D'UN PROGRAMA
D'ORIENTACIÓ

03/06/2019
Marta Barrena Aguilar
Grau en Pedagogia
Universitat de Girona
Supervisat per: Carme Timoneda

Index

BLOC TEÒRIC	3
INTRODUCCIÓ.....	3
1. Resum i paraules clau.....	3
2. Motivacions.....	4
3. Justificació	5
4. Metodologia del treball	7
FONAMENTACIÓ TEÒRICA	8
ORIENTACIÓ.....	8
1. Aproximació conceptual a l'orientació	8
2. Principis, objectius i funcions de l'orientació.....	8
3. Models d'orientació	9
3.1 Categories.....	10
3.2 Eixos dels models d'orientació.....	10
4. El model de programes	11
4.1 Eixos d'intervenció.....	11
4.2 Àrees de l'orientació	12
4.2.1 Orientació professional.....	13
AUTOCONEIXEMENT	15
5. Aproximació conceptual	15
6. Autoconeixement en el context educatiu	15
7. Autoconeixement i orientació	16
7.1 Orientació i autoconeixement a Catalunya.....	17
BLOC PRÀCTIC	18
8. Inici del programa.....	18
8.1 Anàlisi del context.....	18
8.2 Detecció de necessitats.....	19
9. Planificació dels objectius, les activitats i l'avaluació	20
9.1 Objectius del programa.....	20
9.2 Destinataris del programa.....	21
9.3 Activitats del programa	21
9.4 Avaluació.....	24
9.5 Temporalització	27
10. Presentació i avaluació d'un programa pilot	28
10.1 Objectius	28

10.2 Desenvolupament.....	28
10.3 Avaluació.....	28
10.4 Resultats	29
11. Perfeccionament del programa	33
11.1 Canvis i modificacions	33
11.2 Proposta final.....	34
12. Conclusions	37
13. Aportació al bagatge de la pedagogia	38
14. Referències.....	39
ANNEXOS	41

BLOC TEÒRIC

INTRODUCCIÓ

1. Resum i paraules clau

Els pilars del treball que es presenta en aquest document són l'autoconeixement i l'orientació a partir de programes. Per aquest motiu, la finalitat última que s'ha cercat ha estat el disseny d'un instrument d'orientació eficaç per a ser desenvolupat de forma individual en el context educatiu. Per tal objectiu, no només ha estat necessari aprofundir en el coneixement teòric i metodològic de l'orientació sinó també conèixer les necessitats d'un context concret sobre el qual s'ha realitzat una prova pilot del programa.

Així doncs, a partir de la fonamentació teòrica s'ha aprofundit en l'orientació i en els Models de l'orientació, concretament, el Model de programes. Com a context s'ha definit l'Institut Vescomtat de Cabrera, en el qual s'ha realitzat una anàlisi de necessitats prèvia al disseny del Programa d'Orientació per a l'autoconeixement. L'elaboració del Programa d'orientació s'ha fet a partir de tres accions, essent la primera i la darrera grupals i la intermèdia de caràcter individual. Aquesta es compon de vuit activitats l'objectiu de les quals és promoure la reflexió i l'autoconeixement.

Per tal de validar l'instrument s'ha plantejat la realització d'una prova pilot amb quinze alumnes de tercer curs d'Educació Secundària Obligatòria a l'Institut Vescomtat de Cabrera. Aquesta prova s'ha avaluat mitjançant un qüestionari, el qual ha aportat resultats relatius a l'eficàcia i la idoneïtat del Programa d'orientació basat en l'autoconeixement per als objectius que aquest es planteja. Tot seguit s'ha elaborat, mitjançant els resultats de la prova pilot, la versió final del Programa d'Orientació per a l'autoconeixement, que després d'incorporar els canvis pertinents, s'ha estructurat a partir de nou activitats de reflexió i autoconeixement. Aquest procés de revisió teòrica, anàlisi i disseny que conclou amb l'aportació d'un instrument d'orientació en forma de programa basat en l'autoconeixement constata la consecució dels objectius plantejats per aquest Treball Final de Grau dels estudis en Pedagogia.

Paraules clau: orientació professional, programa, autoconeixement, desenvolupament, educació.

Abstract and keywords

The key points of the work introduced in this document are the self-knowledge and the orientation through programmes. For this reason, the pretended finality has been the design of

a useful and effective tool able to be developed individually in the educational context. In order to get this target, it has been necessary to deepen the theoretical and methodologic knowledge of the orientation as well as being aware of the needs of a concrete context about which a program pilot test has been done.

Therefore, based on the theoretical foundations, we have deepened in the orientation and in the Models of the orientation, concretely, the Model of programs. The secondary school called “INS Vescomtat de Cabrera” has been defined as the context of this study, in which an analysis of needs prior to the design of the Guidance Program for self-knowledge has been carried out. The preparation of the Guidance Program was based on three actions, being the first and the last ones group-based and the intermediate thought to be done individually. This consists of eight activities whose purpose is to promote reflection and self-knowledge.

In order to prove the instrument, a pilot test with fifteen students of the third year of secondary school was proposed at the INS Vescomtat de Cabrera. This test was evaluated by a survey, which has provided results related to the effectiveness and suitability of the Self-knowledge Orientation Program for its objectives. The final version of the Self-Knowledge Guidance Program, which, after incorporating the relevant changes, has been developed through the results of the pilot test, has been structured from nine reflection activities and self-knowledge. This process of theoretical review, analysis and design that concludes with the contribution of a guidance instrument in the form of a self-knowledge based program shows the achievement of the objectives set for this Final Project of Degree in Pedagogy Studies.

Keywords: vocational guidance, programme, self-knowledge, development, education.

2. Motivacions

Aquest apartat obre i presenta el Treball Final de Grau (TFG) de Pedagogia a la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona. Així doncs, el propòsit és donar a conèixer la seva temàtica principal. Són dos els pilars principals d'aquest treball, l'orientació professional en el context educatiu i l'autoconeixement com a eina per al desenvolupament personal.

El meu interès personal per aquests dos elements, és a dir, les raons per les quals avui us presento un treball que versa sobre l'orientació educativa i l'autoconeixement com a eina de desenvolupament, se situa en moments diferents. D'una banda, en relació a l'orientació educativa, puc destacar una experiència en la meva etapa final d'ESO que en certa manera va despertar i mantenir la curiositat o sensibilitat pel que més tard coneixeria, mitjançant la

formació en Pedagogia, com a orientació educativa. D'altra banda, l'interès per l'autoconeixement és més recent però l'aportació que m'ha fet a nivell personal ha estat suficient per a considerar la possibilitat de dissenyar una proposta que unís aquests dos elements esmentats.

Així doncs, com es pot observar, la motivació principal per a la realització d'aquest treball parteix fonamentalment d'experiències personals tot i que ha estat gràcies a la formació en Pedagogia que he pogut percebre la rellevància de l'orientació -en la seva expressió més global encara que en aquest treball es realitzi des de la perspectiva de l'orientació professional en el context educatiu- i la possibilitat d'imaginar i dissenyar eines tinguin com a objectiu afavorir l'autoconeixement durant l'etapa d'Educació Secundària Obligatòria (ESO).

3. Justificació

Per a justificar aquest treball cal, en primer lloc, analitzar el marc normatiu en relació a l'orientació per tal de conèixer com hi apareix i quin tractament se'n fa. Els textos legals vigents que inclouen l'orientació com a element destacable de l'educació són, en l'àmbit espanyol, la Llei Orgànica 8/2012, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa consultada al *Boletín Oficial del Estado* (BOE) i a nivell català, la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació consultada al Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya (DOGC).

En relació a la llei espanyola, doncs, podem observar que en aquest document l'orientació apareix lligada a l'acció tutorial i amb caràcter individual i col·lectiu en el qual el destinatari és l'alumnat. Amb més detall, a l'*Article 42. Contingut i organització de l'oferta*, es menciona que la tutoria i l'orientació educativa i professional tindran una especial consideració.

És a la llei catalana on trobem un tractament més exhaustiu de l'orientació. En primer lloc, es descriu com a un dret de l'alumnat, com es pot observar a l'*Article 21 Drets dels alumnes, m) Rebre orientació, particularment en els àmbits educatiu i professional*. Aquest fet ja fa palesa la rellevància de l'orientació en el desenvolupament educatiu dels i les alumnes. A més, el text legal interpel·la, al llarg del seu desplegament, a diversos actors de l'àmbit educatiu.

En primer lloc, podem observar com es menciona a l'*Art. 30 Dret i deure de convivència* als centres per aconseguir la cooperació de les famílies en l'orientació dels alumnes. Tot seguit, a l'*Art. 59 Educació secundària obligatòria* podem veure com els alumnes han de tenir garantit una disposició d'orientació educativa i professional. Tot i no mencionar el mecanisme mitjançant el qual serà garantit aquest sistema d'orientació, no gaire més endavant la llei també interpel·la al Departament quan diu, a l'*Art. 60 Alternança entre formació i treball*, que aquest és l'agent que ha de facilitar la informació i orientació professional necessàries per a l'alumnat.

Un quart agent esmentat a la llei és l'Administració educativa, a la que encarrega la promoció i el foment l'oferta dels serveis d'assessorament, orientació i suport a l'Art. 100. *Foment i suport al lideratge educatiu.*

Per últim, el darrer i més proper agent implicat en l'Orientació és el docent, per al qual la llei recull, en forma de funció a l'Art.104. *La funció docent el deure d'“exercir la tutoria dels alumnes i la direcció i orientació global de llur aprenentatge”.*

Aquest anàlisi als textos normatius vigents en relació al fet educatiu posa de manifest la destacada presència que es preveu que tingui l'orientació en l'oferta educativa reglada de Catalunya.

Però l'orientació mencionada com a tal no és l'únic element que justifica aquest treball, ja que, com es mostrarà a continuació, el document també cita el paper de l'educació davant el desenvolupament personal dels alumnes. Així ho veiem, per exemple, a l'Art.59 *Educació secundària obligatòria* quan es pot llegir que:

2. L'educació secundària obligatòria té com a finalitat proporcionar a tots els alumnes una educació que els permeti:
  - a) Assegurar un desenvolupament personal i social sòlid amb relació a l'autonomia personal, la interdependència amb altres persones i la gestió de l'afectivitat.

Per tant, fins ara hem observat com la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació de Catalunya expressa en diversos articles la necessitat de garantir als alumnes un sistema d'orientació global i consistent que atengui, a més, com es cita al Preàmbul, a *“totes les facetes del desenvolupament personal i professional”* de l'alumne.

No és l'única font mitjançant la qual podem fer aquesta afirmació. De fet, autors com Bisquerra (2008) destaquen la necessitat d'incloure, en l'orientació, a tots els agents educadors per tal que totes les persones siguin susceptibles de ser orientades.

Afegeix valor, incloure, en aquest moment, com es pot fomentar precisament el desenvolupament personal de l'alumne. Així doncs, Monescillo Palomo, Méndez Garrido & Bisquerra Alzina (2008) mencionen que *“Sòcrates defensa des del seu pensament filosòfic un dels objectius prioritaris de l'orientació com és el coneixement d'un mateix”* (p.23).

Tot el que hem pogut veure fins ara aglutina els conceptes d'orientació, desenvolupament personal i autoconeixement. Aquesta mena de mapa que hem anat construint queda plasmat quan Monescillo Palomo et al.,(2008) defensen que l'orientació és alguna cosa més que *“un simple informar sobre les ocupacions, considerant-se com una intervenció més compromesa encaminada a què els alumnes siguin capaços de conèixer-se a si mateixos”* (p.25).

Tanmateix, perquè l'orientació és un element cabdal del desenvolupament personal dels alumnes i perquè per al desenvolupament personal dels alumnes és imprescindible fomentar l'autoconeixement, en aquest treball em plantejo com a objectiu general:

- Elaborar una eina d'orientació d'ús individual que incorpori, en el marc de l'orientació professional, l'autoconeixement per al desenvolupament personal dels alumnes de segon cicle d'Educació Secundària Obligatòria.

Sota el paraigües d'aquest objectiu general plantejo un seguit d'objectius específics. Aquests són:

- Analitzar les aportacions teòriques dels autors més rellevants de l'orientació.
- Aprofundir en el coneixement teòric i metodològic propi de l'orientació.
- Conèixer les necessitats específiques en referència a l'orientació de l'INS Vescomtat de Cabrera d'Hostalric.
- Dissenyar una eina per a satisfer la necessitat d'abordar l'autoconeixement com a element fonamental de l'orientació.

4. Metodologia del treball

La consecució de l'objectiu general en un treball d'aquestes característiques arribarà després d'un procediment que descriuré a continuació. En primer lloc, es fa evident la necessitat de fer una fonamentació teòrica a partir d'una revisió bibliogràfica amb la fi d'observar l'estat de la qüestió en referència a l'orientació. És a dir, què en diuen els autors més rellevants? Quines aportacions teòriques cal que siguin incorporades en aquest treball?

Serà a partir d'aquesta revisió teòrica que podré conèixer i escollir el format adient per a la consecució de l'objectiu general del treball. Tot seguit el que es durà a terme serà el disseny, la planificació, la prova pilot i l'avaluació de l'eina que es proposi. A més, com es veurà més endavant, es realitzarà un anàlisi del context d'implementació del programa d'orientació, per a la qual cosa s'utilitzarà l'entrevista per a obtenir informació referent a l'orientació per part de la psicopedagoga del centre.

FONAMENTACIÓ TEÒRICA

ORIENTACIÓ

1. Aproximació conceptual a l'orientació

Definir un dels pilars principals d'aquest treball, com és l'orientació, pot no ser senzill, ja que és un concepte ampli i complex difícil de reduir a una sola definició (Bisquerra & Álvarez, 2008). Podem afirmar, però, que l'orientació es planteja com un procés d'acompanyament a les persones que ha d'estar present al llarg de tota la vida (Bisquerra & Álvarez, 2008) per tal de proporcionar no tan sols a qui ho demani de forma explícita sinó a tothom les competències que necessitin en relació a la formació, l'ocupabilitat i l'autonomia que facilitin que s'insereixin socialment i laboralment sempre que així ho escullin per tal de dirigir de forma activa el seu desenvolupament global (Ferrer-Sama, 2005).

Però aquest enfocament que situa l'orientació com a disciplina aplicable a tot el cicle vital és producte de la trajectòria històrica d'aquesta. De forma prèvia, podem constatar un origen de l'orientació estretament vinculat a l'aproximació vocacional d'aquesta amb perspectiva de canvi social i un segon moment de desenvolupament en el qual l'orientació va prendre protagonisme en l'àmbit educatiu en format individual i clínic (Clares, 2002).

Sabent això, en els apartats següents es desenvoluparan alguns elements clau de l'orientació que ajudaran a esclarir l'orientació com a pràctica. Entre els elements dels que es parlarà a continuació trobem els principis, objectius i funcions de l'orientació, models d'orientació, categories d'aquests i eixos dels models.

2. Principis, objectius i funcions de l'orientació

No és fàcil sintetitzar en poques línies tres dels elements cabdals com són els principis, objectius i funcions de l'orientació. Tot i això, val la pena fer un esforç sintetitzador per a presentar, de forma clara i estructurada, què regeix l'acte d'orientar, eix vertebrador d'aquest treball.

En primer lloc i en referència als principis de l'orientació tal com citen Alzina, González, & Obrador (1998) “són elements relativament senzills les indicacions dels quals permeten deduir la forma d'actuar en situacions concretes”. És a dir, constitueixen un marc de referència per a les actuacions que es duen a terme sota el paraigües de l'orientació. Alzina et al.,(1998) citen a Miller (1971) que aporta set principis de l'orientació (p. 41). Aquests principis generals es podrien resumir en què l'orientació ha d'arribar a tots els alumnes i de totes les edats, que ha d'aplicar-se a tots els àmbits de desenvolupament, així com promoure el descobriment i el

desenvolupament d'un mateix mitjançant una tasca cooperativa entre els diferents agents del sistema educatiu i familiar en els que participa l'alumne, que ha d'ocupar un espai central en el procés educatiu de l'alumne i per últim, que l'orientació ha de respondre davant el sentit de responsabilitat de l'educació tant davant de l'alumne com de la societat.

En segon lloc, corresponent als objectius de l'orientació, Alzina et al., (1998) citen a Rodríguez Moreno (1995) per l'anàlisi exhaustiu dut a terme per a recollir els objectius generals dels professionals de l'orientació. Més enllà d'aquest esforç per a enumerar els objectius de l'orientació més habituals, val la pena destacar com s'incorpora l'autoorientació, concepte que els autors mencionen com "la maduresa necessària encaminada a l'ús d'estratègies i pautes d'actuació adequades, aplicables a la diversitat de situacions que puguin tenir repercussió en el futur de la persona" (p.47). En qualsevol cas, l'establiment dels objectius, tant general com específics, de les actuacions d'orientació concretes, constitueix un moment fonamental que es recull de forma específica, com veurem més endavant, en les fases de creació o desenvolupament de qualsevol dels models metodològics de l'orientació.

Per últim, en relació a les funcions de l'orientació Alzina et al.,(1998) presenten de forma esquematitzada cinc propostes descriptives. Per ordre, aquestes són les de Morrill, Oetting i Hurst (1974), la de Bisquerra (1990), la de Álvarez González (1995), Rodríguez Moreno (1995) i Riart Vendrell (1996). Per evitar l'extensió que suposaria l'anàlisi de les cinc propostes mencionades, en aquest treball prendré en consideració la proposta de Bisquerra (1990) que Alzina et al., (1998) recullen de la forma següent a la pàg.48:

- Organització i planificació de l'orientació: programes d'intervenció, sessions d'orientació grupal, material disponible.
- Diagnòstic psicopedagògic, anàlisi de desenvolupament de l'alumne, coneixement i identificació.
- Programes d'intervenció, en el procés d'ensenyament-aprenentatge, d'orientació vocacional, de prevenció.
- Consulta, en relació amb l'alumne, amb el professorat, amb el centre, amb la família.
- Avaluació, de l'acció orientadora i intervencions concretes, dels programes, autoavaluació.
- Investigació, sobre els estudis realitzats i generació d'investigacions pròpies.

3. Models d'orientació

L'anàlisi dels principis, els objectius i les funcions de l'orientació fa adient la presentació dels models d'orientació. Abans de tot i més enllà de preguntar-nos què és un model en orientació,

sembla més adient la perspectiva proposada per Bisquerra & Álvarez (2008) quan mencionen que “els models d’orientació són “models per”, que serveixen de guia per a l’acció: la seva funció consisteix a proposar línies d’actuació pràctica. En aquest sentit, són prescriptius-normatius”(p.55).

3.1 Categories

Existeixen tres grans categories en les quals podem classificar els models d’orientació. A continuació es presenten de forma resumida.

En primer lloc trobem els models teòrics que són aquells que, tal com el nom indica, tenen el seu origen en els autors teòrics dels diferents corrents.

En segon lloc descrivim els models bàsics d’intervenció que constitueixen, segons Álvarez & Isús (2008) “la unitat bàsica d’intervenció” (p. 56). En aquesta categoria trobem el model clínic, el model per programes i el model de consulta. Més endavant ampliarem el focus sobre el model per programes. De la combinació de diversos models bàsics sorgeixen els models mixtos, que s’utilitzen per atendre necessitats específiques que poden sorgir en un context determinat.

Per últim, els models organitzatius, que es divideixen entre els models institucionals i els models particulars són aquells que, segons Álvarez & Isús (2008) “són propostes que es fan en un context determinat en un moment donat” (p. 56).

3.2 Eixos dels models d’orientació

Els models bàsics d’intervenció, descrits en segon lloc, es poden analitzar a partir d’uns eixos exposats per Álvarez & Isús (2008). Els eixos defineixen les actuacions que es duren a terme en el marc dels models d’orientació. A la imatge següent es poden observar:

Observant la imatge podem veure, doncs, que les actuacions es poden presentar en format grupal mitjançant activitats que incloguin des de grups petits de dos a set participants fins a grans grups que incloguin categories senceres, com ara una classe o un curs escolar, o bé de forma individual. Podem determinar que una activitat és directa o indirecta fixant-nos en si la persona orientadora dinamitza l'orientació i els beneficiaris hi interactuen sense intermediaris. Per això mateix, quan una orientació arriba al beneficiari a partir de la intervenció d'una tercera persona parlem d'orientació indirecta. El caràcter intern o extern de l'orientació es pot observar tenint coneixement de quin paper ocupa la persona orientadora en l'organització i estructura del context en el qual actua. I, per últim, per a diferenciar entre les propostes reactives i les proactives cal tenir en compte si es presenten a posteriori del sorgiment del problema o necessitat, o bé guarden relació amb la funció preventiva de l'orientació tot apareixent abans de la problemàtica.

4. El model de programes

Havent definit els models d'orientació, amb les categories a les quals poden pertànyer i els eixos que emmarquen les actuacions que s'hi duen a terme és moment de detenir-nos en el model d'orientació per programes.

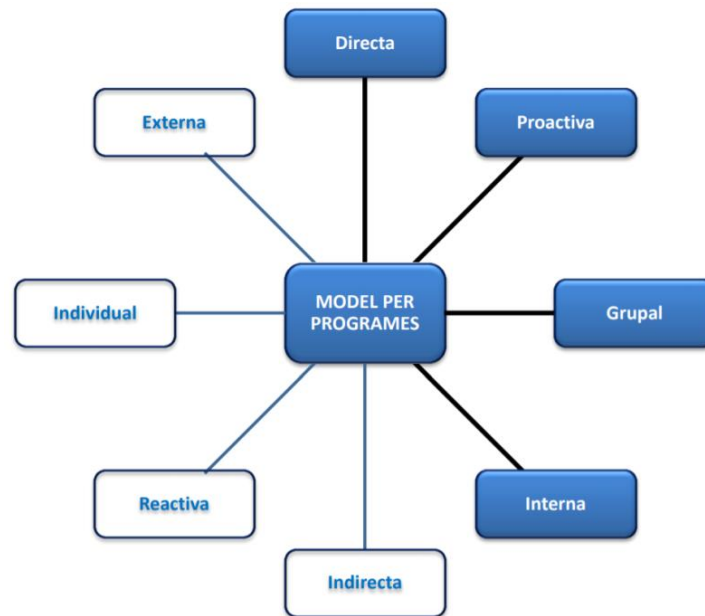
En primer lloc, vull incloure una definició del terme programa en el context de l'orientació psicopedagògica. Així doncs, un programa és una “acció continuada, prèviament planificada, encaminada a assolir uns objectius, amb la finalitat de satisfer necessitats, i/o enriquir, desenvolupar o potenciar determinades competències” (Álvarez, Riart, Martínez i Bisquerra, 2008, p.85).

El model d'orientació per programes destaca especialment per la possibilitat d'oferir una intervenció amb funcions menys diagnòstiques i més lligades al principi de prevenció i desenvolupament (Bausela, 2004). De fet, com es veurà a continuació, el caràcter preventiu és un dels eixos que defineixen el model.

4.1 Eixos d'intervenció

Els eixos propis del model d'orientació per programes determinen que, generalment, aquests es constitueixen a partir d'accions grupals, directes, internes i proactives. Per tant, sabem que, en termes generals, els programes d'orientació plantegen accions o activitats que es dirigeixen a grups de forma directa, és a dir, que la persona orientadora que forma part de l'estructura organitzativa del context (interna) dirigeix o dinamitza les activitats en primera persona. A més, com a tret destacable podem dir que el caràcter del disseny serà proactiu, és a dir, pròxim a la

funció de prevenció que es fa operativa quan el programa es planteja prèviament al sorgiment d'una problemàtica.

- Fases

Existeix una bona quantitat de bibliografia referent a les fases dels models d'orientació. Per tal de presentar-les de forma esquemàtica he escollit destacar una de les propostes. Així doncs, les fases principals del model de programes extretes de Bisquerra & Álvarez (2008) són:

1. Anàlisi del context per detectar necessitats
2. Formular objectius
3. Planificar activitats
4. Realitzar activitats
5. Avaluació del programa

4.2 Àrees de l'orientació

En parlar d'orientació es fa necessari parlar d'àrees d'orientació. Cal tenir en compte, com presenta Clares (2002) l'orientació, que és una “ciència dirigida a l'acció, i, en definitiva, a la intervenció, contempla diferents àrees d'actuació” (p.48). Prendrem en consideració les cinc àrees de l'orientació següents: orientació professional, orientació en els processos d'ensenyament-aprenentatge, atenció a la diversitat i, en darrer lloc, l'orientació per a la prevenció i el desenvolupament humà (Bisquerra & Álvarez, 2008)

En el marc d'aquest treball, l'àrea de l'orientació que s'escau amb els objectius i plantejament exposats és l'**orientació professional**.

4.2.1 Orientació professional

L'orientació professional és presentada per Álvarez & Isús (2008) com “una de les principals àrees d'intervenció de l'orientació psicopedagògica” (p.233). Per aquest motiu, essent l'àrea de l'orientació que més es correspon amb aquest treball és adient desenvolupar la informació referent al concepte d'orientació professional i els seus principis, els contextos de l'orientació professional i el model de programes aplicat en l'orientació professional.

Abans, però, és interessant destacar el que explica Clares (2002) quan diu que “en el seu inici, és considerada com una acció bastant reduccionista, ja que es limita a moments molt concrets en els que la persona ha de realitzar una elecció vocacional” (p.49)

- Concepte i principis

En referència a la concepció de l'orientació professional és interessant observar la descripció que aporten Álvarez & Isús (2008) quan diuen que “s'ha passat de considerar l'orientació professional com un fet puntual, a representar tot un procés de desenvolupament de la carrera que s'estén al llarg de la vida de l'individu” (p.234). Es pot apreciar, doncs, que l'orientació professional ha adoptat canvis en la seva concepció al llarg dels anys.

Així doncs, relacionats amb aquesta concepció de l'orientació professional com a intervenció al llarg de la vida, trobem els següents principis descrits per Álvarez & Isús (2008): el principi de prevenció, desenvolupament i intervenció social.

En primer lloc, pel que fa al principi de prevenció, aquest es relaciona primordialment amb la característica de no centrar la intervenció en una necessitat explicitada de forma concreta. És per això, que com defineixen Álvarez & Isús (2008) “la intervenció en orientació professional ha de ser essencialment proactiva” (p.235). La idea principal a destacar, doncs, és que en línia amb el principi de prevenció l'acció orientadora en la branca professional ha de caracteritzar-se per no tenir caràcter reactiu sinó, ans al contrari, produir-se de forma prèvia al problema o necessitat.

En segon lloc, el principi de desenvolupament es refereix al fet que l'orientació professional, com diuen Álvarez & Isús (2008) “no ens referim només al desenvolupament personal, sinó també al desenvolupament acadèmic i professional” (p.235). Aquest principi s'integra molt bé amb la conceptualització de l'orientació com a procés de desenvolupament al llarg de la vida.

En darrer lloc, el principi d'intervenció social ve a destacar la necessitat de no obviar la relació de l'individu amb el context en el qual es desenvolupa. Per tant, en l'exercici de l'orientació

professional s'hauria d'“identificar aquells aspectes del context social que estimulen o bé obstaculitzen els assoliments del seu desenvolupament” (Álvarez & Isús, 2008, p.236).

- Contextos de l'orientació professional

Quan considerem l'orientació professional com aquell acompanyament al llarg del desenvolupament vital de l'individu, ràpidament entenem que aquesta es veu immersa en diversos contextos o espais. És a dir, en tant que l'orientació professional s'estima adient per al desenvolupament de tota la vida d'una persona, comprenem que aquesta persona participarà, al llarg del seu desenvolupament total, de diversos contextos. En el marc d'aquest treball es descriurà el context educatiu com el més escaient a la temàtica general i la proposta que més endavant es desenvoluparà. Així doncs, el context educatiu és aquell durant el qual el subjecte rep la formació que possibilita el seu futur professional. L'espai concret d'aquest context són, en el cas que ens ocupa, els centres educatius.

Com hem pogut veure fins ara, és important diferenciar entre l'àrea de l'orientació, que es podria resumir incorporant la idea de finalitat i que en aquest cas seria el vessant professional, i el context d'aquesta, que es relaciona amb la idea de l'espai en el qual es duu a terme aquesta orientació i que en aquest cas seria el centre educatiu.

- Model de programes en l'orientació professional

El model de programes desenvolupat en relació a l'orientació professional en el context educatiu suscita opinions afavoridores per part de diversos autors. En primer lloc hem de tenir en compte que el desenvolupament de programes d'orientació en el context educatiu suposa un desafiament per a les figures professionals orientadores (Clares, 2002). Tot i això, l'autora afirma que “el model de programes o intervenció per programes comprensius i integrats en el currículum o context comunitari és la millor alternativa per intervenir, encara que és cert que necessita complementar-se amb altres models, com el de consulta (...)”(p. 129). Coincideix amb Herr (1979) que apareix citat per Álvarez & Isús (2008) quan diuen que “només a través de la intervenció per programes és possible donar cabuda als principis de prevenció, desenvolupament i intervenció social i proporcionar un caràcter formatiu, social i laboral a l'orientació” (p.244)

AUTOCONEIXEMENT

Dedicar un apartat a l'autoconeixement és necessari, en el marc d'aquest treball, ja que es tracta d'un dels eixos principals de l'Orientació. A més, és l'element principal sobre el qual s'ha construït la proposta d'orientació. Per aquest motiu, a continuació es podrà trobar una aproximació conceptual a l'autoconeixement, la seva relació amb l'àmbit educatiu i, de forma més específica, l'autoconeixement lligat a l'orientació.

5. Aproximació conceptual

No cal una àmplia revisió literària per a adonar-se de la dificultat per oferir una definició teòrica i detallada de l'autoconeixement, tot i que és un mot comú en l'àmbit professional de la pedagogia i solem tenir, en el plànol individual, una idea o percepció més o menys afinada de què és l'autoconeixement. De fet, la dificultat per a definir-lo constitueix també un obstacle per a la seva pràctica. En aquest sentit, De la Herrán Gascón (2004) afegeix:

Una altra dificultat per l'autoconeixement radica en l'ego comparatista-competitiu que ens fa estar molt pendents dels altres i distrets per això i desconnectar del cultiu d'un mateix. Ja ho advertia Goethe: <<Ens coneixeríem tots molt millor si no volguéssim equiparar-nos sempre els uns amb els altres>>. (p.31)

Més que una descripció impecable sobre l'autoconeixement, el que considero rellevant és saber no què és sinó en què radica. Així sabrem què cal tenir en compte a l'hora de plantejar una proposta de d'orientació que cerqui promoure'l. Per tant, com bé destaca De la Herrán Gascón (2004): "és molt important no confondre el com sóc (perifèric o profund) amb el qui sóc jo (existencial o essencial). Òbviament, l'autoconeixement al qual ens referim respondria al qui sóc jo essencial" (p.28).

Per tal de facilitar la comprensió d'aquest "qui sóc jo essencial" és adient destacar que "per a afavorir que aquest autoconcepte o autoconeixement sigui realista i positiu, es veu la necessitat d'aconseguir un adequat autoconeixement dels valors-metes, interessos, habilitats, capacitats o aptituds (...)" (Martín & Mangas, 1999, p. 91).

6. Autoconeixement en el context educatiu

Com ja s'ha pogut veure anteriorment, aquest treball se situa en el context educatiu, per aquest motiu es considera pertinent desenvolupar la rellevància de l'autoconeixement en l'àmbit dels centres educatius. Així doncs, podem començar afirmant que "l'autoconeixement és l'eix de la maduresa personal, que al seu torn és l'eix de la formació, que a la seva vegada és finalitat

fonamental de la didàctica” (De la Herrán Gascón, 2004, p.45). La didàctica es desenvolupa, amb caràcter intencional, als centres educatius. És per això que és adient destacar com l’autoconeixement lliga amb la idea de desenvolupament personal. En paraules de De la Herrán Gascón (2004): “L’autoconeixement és una condició sine qua non per interioritzar-se i millorar com a persones. Com pot cap proposta curricular, carrera universitària o professional de la formació educativa sentir-se aliena a ell?” (p.13).

A més, les vivències en el centre educatiu tenen una implicació en la formació de l’autoconcepte -que forma part de l’autoconeixement-, com bé exposen Martín & Mangas (1999) quan diuen que “l’experiència d’èxit o fracàs escolar resulta determinant en la formació del concepte que l’alumnat es forma de sí i de les seves capacitats, i, per tant, també en el seu futur vocacional” (p.91).

Amb tot això no podem oblidar que l’autoconeixement és un dret dels i les estudiants, de forma que promoure’l constitueix també un deure per al cos docent, si bé pot no resultar rendible per als sistemes socials sí que comporta beneficis imprescindibles en la maduresa i desenvolupament personal de l’alumnat (De la Herrán Gascón, 2004). Malgrat aquesta constatació, el mateix autor explica que:

Els sistemes educatius no afavoreixen l’autoconeixement, sinó més aviat el contrari: promouen errors o confusions de naturalesa educativa (identificacions, parcialitat, dependència, certeses, absència de dubte, etc.) que es troben en la base estructural constituent dels sistemes socials. (p.44)

7. Autoconeixement i orientació

Havent observat la implicació de l’autoconeixement en el context educatiu és hora de situar l’orientació en el terreny de joc com a disciplina que pren un paper protagonista en la promoció de l’autoconeixement dels alumnes en el context educatiu.

En primer lloc, doncs, és interessant destacar la proposta de Martínez Clares, Pérez Cusó & Martínez Juárez (2014) que ens parla de quatre pilars de l’orientació i hi plasma el paper de l’autoconeixement. Aquests són els “quatre interrogants bàsics del procés d’orientació:

- Qui sóc? (Autoconeixement, Determinants personals)
- On sóc? (Determinants socials)
- Què fer? (Presa de decisions)
- Com fer-ho? (Projecte Professional i de Vida)” (p.58)

És interessant destacar que l'autoconeixement es presenta, no per casualitat, com el primer dels pilars fonamentals de l'orientació. Aquest fet ens permet reflexionar entorn no només la necessitat d'atendre, des de l'orientació professional, a l'habilitat de l'alumnat per a conèixer-se a un mateix sinó també la necessitat de fer-ho en primera instància. En afegit, des del *Ministerio de Educación y Ciencia (1992)* citat per Martínez Clares et al., (2014) s'exposa una altra versió d'aquests pilars bàsics que suggereix la ineludible interacció dels pilars tot i que el focus es troba en la presa de decisions per a la qual es requereix una actitud planificadora, el coneixement d'un mateix i el coneixement del medi.

7.1 Orientació i autoconeixement a Catalunya

És interessant preguntar-se, en aquest moment, si existeixen recursos o eines per a l'orientació professional -és a dir, el desenvolupament de la carrera- que estiguin a l'abast dels alumnes amb l'objectiu de promoure el seu autoconeixement. És per això que vull destacar l'existència del qüestionari "Orientat" de La Generalitat de Catalunya. Aquest es defineix com un qüestionari d'autoconeixement en el qual s'avaluarà la personalitat, els interessos i les capacitats dels alumnes en relació als entorns professionals. S'estructura a partir de 93 preguntes multiresposta (molt, bastant, poc, gens) i es recomana realitzar acompanyat d'un referent.

Aquest plantejament lliga amb l'estructura més comuna en els programes d'orientació en els que es destaca la rellevància de l'autoconeixement però el gruix del desenvolupament cerca constituir una aportació d'informació sòlida en relació a les opcions i itineraris existents en l'àmbit formatiu i professional. En referència als eixos i principis de l'orientació - dos dels elements esmentats anteriorment-, sembla que aquest tipus d'eines es troba pròxim al caràcter reactiu de l'orientació i, per tant, allunyat del principi de prevenció.

És aquest el motiu principal pel qual, a partir dels següents apartats, es podrà observar el disseny i el desenvolupament d'un instrument d'orientació basat en l'autoconeixement.

BLOC PRÀCTIC

Aquí comença el segon gran bloc d'aquest Treball de Final de Grau, el qual es podria considerar la part pràctica. L'estructura d'aquesta segona part segueix les fases bàsiques del Model per programes d'orientació que es planteja, en aquest cas concret, en el context educatiu. Així doncs la divisió dels apartats següents es farà entre l'inici del programa amb l'anàlisi del context i la detecció de necessitats; la planificació dels objectius, les activitats i l'avaluació del programa; i la presentació i avaluació d'una prova pilot.

8. Inici del programa

8.1 Anàlisi del context

Abans de desenvolupar el Programa d'Orientació és convenient fer una aproximació al context que permeti l'anàlisi de les necessitats d'aquest.

Per a conèixer de forma més pròxima l'INS Vescomtat de Cabrera d'Hostalric s'ha consultat el Projecte Educatiu de Centre (PEC) aprovat l'any 2015 sota la mateixa formació directiva que trobem en l'actualitat.

Aquest document recull la identitat i els objectius del centre, així com informació relativa a la població a la qual ofereix l'Educació Secundària Obligatoria, el Batxillerat i un Cicle Formatiu de Grau Mig (CFGM) de manipulació d'aliments.

En primer lloc, pel que fa a l'anàlisi del context podem dir que l'INS Vescomtat de Cabrera es troba a Hostalric, un municipi de la zona interior de La Selva però que dona servei als municipis d'Hostalric, Massanes, Sant Feliu de Buixalleu, Fogars de la Selva i Breda. Pel que fa a dades demogràfiques es pot constatar que la zona ha augmentat de població durant els darrers anys. La crisi va afectar l'activitat econòmica de la zona, que es basava en la indústria i el sector serveis. Un exemple de com la regressió econòmica va afectar les famílies de l'institut va ser l'augment en les sol·licituds de pagament fraccionat del material fins a 49.

En segon lloc, el PEC presenta la missió del centre, que en relació a les famílies vol ser un referent en l'orientació i el suport a aquestes per tal de generar un ambient de participació i continuïtat entre la família i el centre educatiu. Quan es refereix als alumnes, destaca que es té per objectiu atendre a la formació integral de la persona, des del vessant instructiu del coneixement fins al desenvolupament personal mitjançant l'orientació personal, acadèmica i professional.

Per aquest motiu el centre compta amb el Departament d'orientació i psicopedagogia que ofereix el Servei de formació i orientació professional del qual se'n beneficien l'alumnat

d'entre 3r d'ESO i 2n de Batxillerat. La finalitat d'aquest servei és, com es menciona al document, oferir una atenció psicopedagògica i una atenció que aconsegueixi el creixement personal, la inserció en la vida laboral i la realització d'un projecte personal.

La informació detallada en relació a l'Orientació a l'INS Vescomtat de Cabrera s'ha obtingut mitjançant l'entrevista a la figura de la psicopedagoga del centre. Segons aquesta informació, existeix un Pla d'Acció Tutorial a partir del qual es treballa l'autoconeixement en l'espai de tutories a partir de dinàmiques. Aquest plantejament s'inicia al segon trimestre de quart d'ESO amb l'objectiu de preparar el coneixement en relació al perfil personal de cadascú així com les pròpies habilitats i mancances. Es percep una gran dificultat perquè els alumnes coneguin el seu perfil tot i utilitzar-se algun dels qüestionaris d'ús públic de la Generalitat de Catalunya. Seguint el format de treball grupal en relació a l'orientació, el centre organitza dues sortides d'orientació acadèmica i professional. La primera es realitza a 3r d'ESO i és a l'expojove de Girona, i la segona, a 4t d'ESO és al Saló de l'Ensenyament de Barcelona. A més, s'ofereixen diferents xerrades. La primera, i *després de l'ESO, què?*, es prepara, tot i que en moments diferents, per alumnes i famílies i s'hi exposen els itineraris formatius disponibles. La persona referent d'ocupació i formació juvenil del Consell Comarcal de La Selva també ofereix una explicació o reunió d'orientació. Per tant, la idea és la d'aportar informació en format de grup i en un segon moment fer atenció individualitzada. Aquesta intervenció es realitza a partir de derivacions fetes des de tutoria.

A més, l'equip docent es reuneix en el que anomenen Consell Orientador a inicis del tercer trimestre per a preveure el seguiment que faran els alumnes de 4t d'ESO i fer una anàlisi de les possibilitats d'èxit/fracàs de cada alumne de forma individual. Si es constata que alguns alumnes no superaran l'ESO es realitzen intervencions individuals amb l'objectiu de donar suport en el moment d'inscripció a les proves de cicles així com s'ofereix un servei de preparació per a les proves dos cops per setmana.

En relació a la col·laboració amb altres centres de secundària de la zona es destaca com, per exemple, representants de Sant Celoni van a Hostalric a explicar la seva oferta formativa. En un format més extens, Blanes organitza una fira de tastets de cicles en el que participen els instituts de la comarca de la Selva presentant la seva oferta formativa.

8.2 Detecció de necessitats

En aquest moment es presenta el recull de necessitats detectades un cop realitzat l'anàlisi del context i del plantejament de l'orientació a l'INS Vescomtat de Cabrera a través de la consulta del PEC i l'entrevista amb la psicopedagoga.

S'ha pogut veure com a les tutories s'utilitzen documents elaborats pel Departament d'Orientació però no hi ha un plantejament comú ferm entre la psicopedagoga i els i les tutores, de forma que hi ha certa desconexió entre el treball tutorial i l'atenció individualitzada.

A més, es constata una percepció de l'autoconeixement com a part essencial per al desenvolupament personal, acadèmic i professional però també una mirada pessimista en relació a la capacitat de l'alumnat per a ser agents actius i motivats en aquest procés. Aquest fet va lligat a l'escàs caràcter preventiu de l'orientació, que es presenta en format grupal setmanes abans del final de curs i en format individual en les intervencions psicopedagògiques realitzades escasses setmanes abans de les inscripcions que s'han de realitzar. Per tant, es demostra el caràcter reactiu de l'orientació plantejada a l'INS Vescomtat de Cabrera.

A partir d'aquesta informació s'ofereix una llista de les necessitats detectades:

- Augment de la continuïtat entre el treball tutorial i la intervenció psicopedagògica
- Incorporació de l'autoconeixement de forma explícita a partir d'activitats concretes en moments previs al final de l'etapa d'ESO
- Canvi del model reactiu al model de caràcter proactiu de l'orientació

9. Planificació dels objectius, les activitats i l'avaluació

9.1 Objectius del programa

Un cop descrites les necessitats observades en matèria d'orientació, es presenten els objectius del Programa d'Orientació que es desenvoluparà més endavant.

Objectiu general:

- Dissenyar un programa d'orientació professional en el context educatiu aplicable a l'INS Vescomtat de Cabrera d'Hostalric.

Objectius específics:

- Promoure el plantejament de l'orientació des de tot l'equip docent, tant el cos tutorial com el personal del Departament d'orientació psicopedagògica.
- Oferir un programa d'orientació l'eix del qual sigui la promoció de l'autoconeixement.
- Potenciar el principi de prevenció de l'orientació mitjançant accions de caràcter proactiu.
- Estimular la capacitat de reflexió de l'alumnat en pro del seu autoconeixement.
- Possibilitar la pràctica d'una activitat orientadora de forma autònoma individual.

9.2 Destinataris del programa

Els destinataris del programa són els alumnes que cursen 3r d'ESO a l'INS Vescomtat de Cabrera. S'ha escollit un institut públic amb la idea que aquest programa es dissenyi en un context que permeti que sigui reproduïble en la xarxa de centres educatius de titularitat pública. L'elecció dels alumnes de 3r es deu a la intenció que el programa tingui un caràcter preventiu, a diferència de les activitats d'orientació realitzades en l'actualitat, que en la seva majoria es dirigeixen als alumnes del darrer curs d'ESO.

9.3 Activitats del programa

- Acció grupal 1: Xerrada introductòria. **L'autoconeixement com a eina per a la vida.**

Descripció: La primera acció grupal consistirà en una sessió expositiva a càrrec de la persona professional de l'orientació en el centre educatiu, coneguda com la figura del/la psicopedagog/a. La temàtica de l'actuació que es durà a terme serà la necessitat i la capacitat que tenim de fomentar el propi autoconeixement. El format serà en grup gran, és a dir, en un espai i moment que es reservi de forma extraordinària per a agrupat a tot l'alumnat.

Desenvolupament: Per aquesta activitat es reserven un total de dues hores.

- Acció individual: **Activitats d'autoconeixement**

Descripció

L'acció individual prevista en el marc del programa d'orientació s'estructura a partir de vuit activitats de realització individual i a fora de l'horari i espai educatiu. Aquestes activitats tenen l'objectiu de promoure la reflexió i l'autoconeixement dels alumnes. Per tant, aquest material és un instrument d'autoaplicació que persegueix la idea d'aportar una eina d'orientació per a la qual no es requereixi seguiment o supervisió professional.

A continuació, en format taula, es presenten les activitats programades en el marc d'aquesta acció individual per al Programa d'Orientació.

Taula 1

Activitats d'autoconeixement

Número	Títol	Desenvolupament
1	Qui ets tu?	El primer exercici que he pensat per a tu té a veure amb qui ets. Imagina't que t'apuntes a una activitat (esportiva, educativa o de qualsevol cosa que t'agradi molt) i no coneixes

		a ningú que hi vagi. Quan arribes et demanen que et presentis. Què és el que diries sobre tu?
2	M'agrada	En aquest punt seria genial si poguessis fer una llista tan llarga com vulguis de tot allò que t'agrada. Ja siguin esports, menjar, sensacions. Pensa en tot el que et produeixi benestar i plasma-ho aquí en forma de llista, dibuix, com et sentis més còmode.
3	Sé fer	És probable que si et pregunto què saps fer, d'entrada no se t'acudeixin gaires coses. Però jo estic segura que la percepció que tenen els altres de tu és més diversa. Així doncs, estaria molt bé que preguntessis a 3-4 adults de confiança què creuen que se't dóna bé (recorda: qualsevol cosa és vàlida!). Escriu-ho a continuació:
4	El temps passa volant	Aquesta activitat et servirà per adonar-te d'allò que més gaudeixes. La pregunta a la qual m'agradaria que responguessis és: intenta recordar algun cop que hakis pensat "uff, m'ha passat volant la tarda /el dia!" i escriu què estaves fent o amb qui passaves aquesta estona.
5	Referents	Quines persones del teu context t'inspiren? A qui sents que t'agradaria semblar-te? Pot ser una persona del teu context més pròxim com també algú famós per realitzar alguna tasca en concret, etc. A què es dediquen aquestes persones? T'agrada la seva professió/ ofici/ hobbie? Algun cop has fet alguna activitat relacionada amb aquest àmbit? En cas que sigui que sí, com et vas sentir? Tens possibilitat d'interessar-te per la seva tasca, preguntar-li i veure què i com ho fa?

		Escriu aquí els passos que has de seguir per apropar-te a aquesta activitat/ professió /ofici
6	Millorar el món	És evident que el món no és perfecte ara per ara i encara que moltes coses depenen de les grans empreses i els polítics, tots tenim alguna cosa a aportar per millorar-lo. Així doncs, què creus que pots aportar, en el moment actual, perquè millori el món de forma general i el concret el teu context?
7	Assignatures	Aquesta activitat és, potser, la més creativa. M'agradaria demanar-te que intentessis connectar les característiques pròpies de les persones (ex: ser ordenat/da, reflexiu/va...) amb assignatures que tu coneguis. Un exemple: la filosofia requereix ser una persona reflexiva. Escriu en brut tot el que se t'acudeixi i al final intenta fer algunes associacions entre assignatures i característiques personals.
8	Qui sóc jo?	Aquest últim exercici torna a estar relacionat amb la teva identitat. Tot i això, hi ha una diferència amb el primer. Ara ja no t'has de presentar de cara als altres sinó que has d'escriure allò que consideres que et defineix però pensant que no tens per què compartir-ho amb ningú que no siguis tu. Així doncs, endavant!

Desenvolupament

Les activitats seran desenvolupades pels alumnes fora de l'horari lectiu, és a dir, a casa. D'aquesta forma hauran de posar en pràctica les seves habilitats de concentració i creació d'un clima de reflexió fora de l'aula. Es fa evident la necessitat de comptar amb el suport de les famílies, que seran coneixedores del desenvolupament del programa mitjançant les comunicacions habituals amb el centre. Per a dur a terme les activitats, els alumnes, a part d'evitar distraccions hauran de dedicar un temps determinat de forma habitual, ja que per a la realització de les vuit activitats es preveuen aproximadament tres setmanes. Passades aquestes tres setmanes es realitzarà l'acció grupal 2, moment per al qual el més adient seria que els alumnes ja haguessin completat les vuit activitats.

- Acció grupal 2: Taller: Human Library

Descripció: La darrera acció del programa consisteix en una activitat grupal que tornarà a reunir a l'alumnat en un espai compartit. L'activitat consistirà en una *Human Library*. En aquesta activitat amb format taller es promourà una mena de joc de rol mitjançant el qual totes les persones passaran, de forma dinàmica i voluntària, pel rol de llibre i el rol de lector. Tal com es descriu en apartats anteriors d'aquest treball, el plantejament de la Biblioteca Humana permet compartir coneixement no només en referència a un contingut en específic sinó també en relació a la pròpia experiència vital. L'enfocament del taller, que estarà dinamitzat per la figura de la psicopedagoga del centre i tres tutors/es d'aula, és compartir el que s'ha après en realitzar el programa d'orientació, sense que hi hagi la necessitat de compartir experiències o dades de caràcter íntim, sinó els aprenentatges obtinguts.

Desenvolupament: en un primer moment, les persones que dinamitzaran el taller començaran essent els llibres humans, de manera que s'organitzaran 4 grups de persones en diferents rotllanes repartides per l'espai. Aquestes persones faran una petita introducció sobre la seva experiència treballant l'autoconeixement i després es promourà que els alumnes facin preguntes per a generar dinamisme. Tot seguit, seran els alumnes que ocuparan el rol de llibre, de manera que es podran fer grups més petits que seran observats per les tutores i la psicopedagoga.

9.4 Avaluació

La darrera acció grupal està pensada per a constituir una de les eines d'avaluació del programa. En concret, després del taller, tres tutores i la psicopedagoga del centre organitzaran quatre rotllanes diferents, formades de forma mixta per l'alumnat. És a dir, que les rotllanes no es constituïran per grups-classe sinó de forma heterogènia. L'objectiu d'aquesta dinàmica és instaurar el clima d'avaluació del Programa d'Orientació. Durant aquest moment, cada una de les persones professionals dirigirà una rotllana, de forma que podran observar el diàleg i el clima que s'hi generi.

Els trets principals als qual han de prestar atenció són:

- La consecució dels objectius del programa
- La idoneïtat de l'espai, el temps i el material utilitzat
- El sorgiment d'imprevistos
- El clima de treball

Taula 2

Objectius, preguntes i elements d'avaluació del Programa d'Orientació

<u>Avaluació del programa d'Orientació</u>				
<u>EN RELACIÓ ALS OBJECTIUS</u>				
	<u>Objectiu general</u>	Preguntes d'avaluació	Elements d'avaluació	
	Dissenyar un programa d'orientació professional en el context educatiu aplicable a l'INS Vescomtat de Cabrera d'Hostalric.	S'ha pogut proporcionar a l'alumnat de l'INS Vescomtat de Cabrera un programa d'Orientació?	S'ha dissenyat el programa	Sí
				No
			S'ha executat el programa	Sí
				No
			L'alumnat ha participat en el programa	Sí
				No
<u>Objectius específics</u>				
1	Promoure el plantejament de l'orientació des de tot l'equip docent, tant el cos tutorial com el personal del Departament d'orientació psicopedagògica.	El disseny, la planificació i l'execució d'aquest programa ha comptat amb la col·laboració de l'equip docent juntament amb el personal del Departament d'Orientació i psicopedagogia?	Els docents tutors s'han implicat en el disseny del programa	Sí
				No
			S'ha planificat el programa juntament amb el claustre de docència del curs escolar dels beneficiaris	Sí
				No
			S'ha executat el programa amb la col·laboració de diversos professionals	Sí
				No
2	Oferir un programa d'orientació l'eix del qual sigui la promoció de l'autoconeixement.	L'autoconeixement ha constituït l'eix principal del Programa d'Orientació?	Quins altres temes han pres rellevància en l'execució del Programa?	

3	Potenciar el principi de prevenció de l'orientació mitjançant accions de caràcter proactiu.	El Programa s'ha dut a terme a 3r d'ESO?	Sí	
			No Perquè?	
4	Estimular la capacitat de reflexió de l'alumnat en pro del seu autoconeixement.	S'ha afavorit a la capacitat reflexiva de l'alumnat?	L'alumnat es mostra més reflexiu?	Sí
			No	
		El Programa ha afavorit l'autoconeixement dels alumnes?	L'alumnat té menys dificultats que abans per parlar de les seves experiències i preferències personals?	Sí
			No	
5	Possibilitar la pràctica d'una activitat orientadora de forma autònoma individual.	S'ha afavorit l'autogestió dels alumnes en la realització d'una part del Programa d'Orientació?	L'alumnat ha realitzat de forma individual l'acció central del programa?	Sí
			No	
<u>EN RELACIÓ A ALTRES ASPECTES DEL PROGRAMA</u>				
A	El temps reservat per a l'execució del programa ha estat suficient?	Sí		
		No		
B	L'espai utilitzat ha facilitat un clima de treball còmode i càlid?	Sí		
		No		
C	El material utilitzat s'ha utilitzat com s'havia previst?	Sí		
		No		
D	Hi ha hagut imprevistos?	Sí		
		No		
	S'han pogut solucionar?	Sí		
		No		
E	L'execució de les activitats ha resultat:	Acció 1	Òptima	
			Millorable	
		Acció 2	Òptima	
			Millorable	
		Acció 3	Òptima	
			Millorable	

9.5 Temporalització

El Programa d'Orientació consta de tres fases generals: Disseny i planificació, Execució i Avaluació. Aquestes fases es divideixen en tasques concretes. Aquestes es poden observar a la taula següent

Taula 3

Temporalització del Programa d'Orientació

Fases	Tasques
Disseny i Planificació	Anàlisi del context i detecció de necessitats
	Definició dels objectius
	Planificació de les activitats
	Disseny i preparació del material
Execució	Acció Grupal 1- Xerrada introductòria
	Acció individual- Activitats d'autoconeixement
	Acció grupal 2- Human Library
Avaluació	Ús de l'instrument d'avaluació
	Posada en comú amb el claustre
	Modificacions i canvis en el Programa d'Orientació

Per a dur a terme el programa es calcula que seran requerides 18 setmanes. No es determina un moment concret en el transcurs del curs escolar per tal que l'execució del Programa d'Orientació es pugui desenvolupar en el moment més òptim en relació a les necessitats del context d'aplicació. Per tal de presentar de forma clara i concreta la temporalització del Programa d'Orientació s'ha realitzat un cronograma. Aquest es presenta tot seguit:

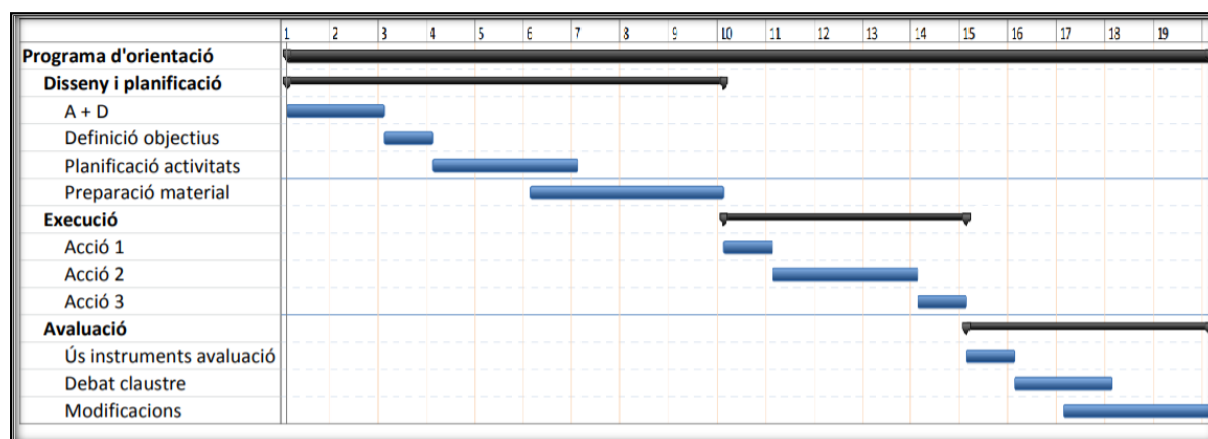

Figura 1. Cronograma

10. Presentació i avaluació d'un programa pilot

La proposta presentada en aquest treball s'ha desenvolupat, de forma més extensa, en la creació d'un programa d'orientació de realització individual, com s'ha pogut veure en apartats anteriors. Aquesta acció individual ha estat la que s'ha seleccionat per a realitzar la prova pilot. Per tal de dur-la a terme s'ha facilitat als alumnes de 3r d'ESO de l'INS Vescomtat de Cabrera un dossier (**Veure Annex 1**) que incorpora les activitats dissenyades sota els objectius del programa presentats en apartats anteriors.

10.1 Objectius

Els objectius que s'han perseguit mitjançant la realització i posterior avaluació de la prova pilot són els següents:

- Comprovar la utilitat del material creat per afavorir l'autoconeixement dels alumnes en un context concret.
- Mesurar l'habilitat dels alumnes per a connectar amb els seus gustos i interessos.
- Conèixer la preferència dels alumnes per a realitzar aquesta activitat amb acompanyament professional o sense.
- Afegir les modificacions que s'estimin necessàries per al disseny definitiu del programa d'orientació.

10.2 Desenvolupament

La prova s'ha dut a terme al mateix centre educatiu en el qual es va fer la detecció de necessitats, l'INS Vescomtat de Cabrera d'Hostalric. Amb la col·laboració de la psicopedagoga del centre s'ha posat a disposició dels alumnes de 3r d'ESO el material elaborat pel Programa d'Orientació i s'ha acordat la realització de les activitats proposades de forma individual.

10.3 Avaluació

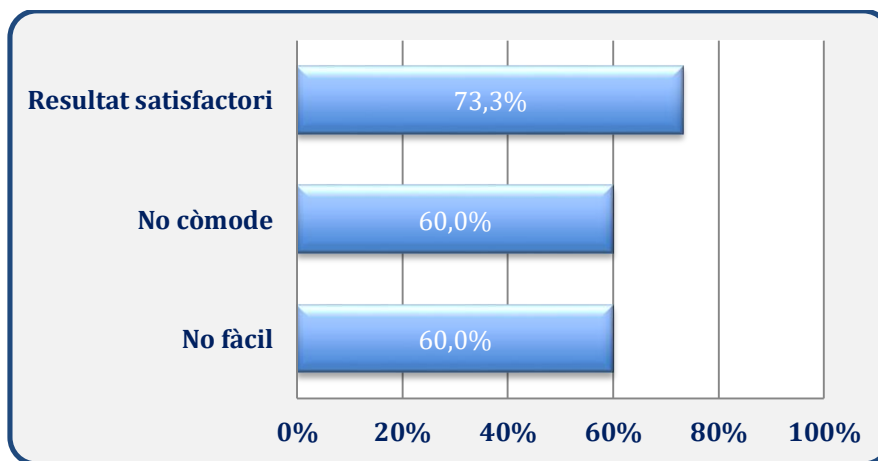
Com a part de la prova pilot, s'ha demanat la realització d'un qüestionari avaluatiu del material que consta de divuit preguntes que fan referència a les vuit activitats del dossier i cinc que demanen una valoració general (**Veure Annex 2**).

10.4 Resultats

Exposició

A continuació presentaré els resultats obtinguts del qüestionari d'avaluació del Programa d'Orientació. El total de respostes obtingudes ha estat de 15. Aquestes respostes han generat els resultats que presentaré i relacionaré tot seguit.

Per començar, és destacable el fet que en relació a la facilitat per presentar-se i la sensació en pensar com fer-ho, el 60% de la mostra respon que no li ha semblat fàcil ni s'ha sentit còmode pensant com fer-ho. Però en contraposició a aquests resultats es pot veure com el 73,3% respon que el resultat d'aquesta activitat de presentació li ha resultat satisfactori.

Figura 2. Dades relatives a la satisfacció en relació a l'Activitat 1, en relació a la percepció de facilitat i comoditat sentida pels alumnes durant la realització d'aquesta

Seguint, veiem que el 53,3% dels participants responen que els hi ha semblat "Neutre" recordar què els hi agrada, per la qual cosa és natural que el 66,7% aconsegueixi escriure més de deu coses.

Les preguntes en relació a la tercera activitat mostren que al 80% els sorprèn el que els hi diuen les persones a les que pregunten què consideren que saben fer bé. Tot i això, el 66,7% acaba reconeixent aquestes destreses.

Respecte a si el temps passa volant, les respostes mostren que al 13,3% els hi ha semblat molt difícil, al 60% neutre i al 26,7% molt fàcil, i a més, la freqüència amb la que s'adonen de que estan gaudint del temps és en el 20% gairebé mai, el 46,7% normal i el 33,3% sovint.

Vinculat a la cinquena pregunta, aquella sobre els referents, trobem que el 53,3% no identifica cap persona referent, però el 86,7% sí percep que tenir un referent pot ser útil per al futur acadèmic i professional.

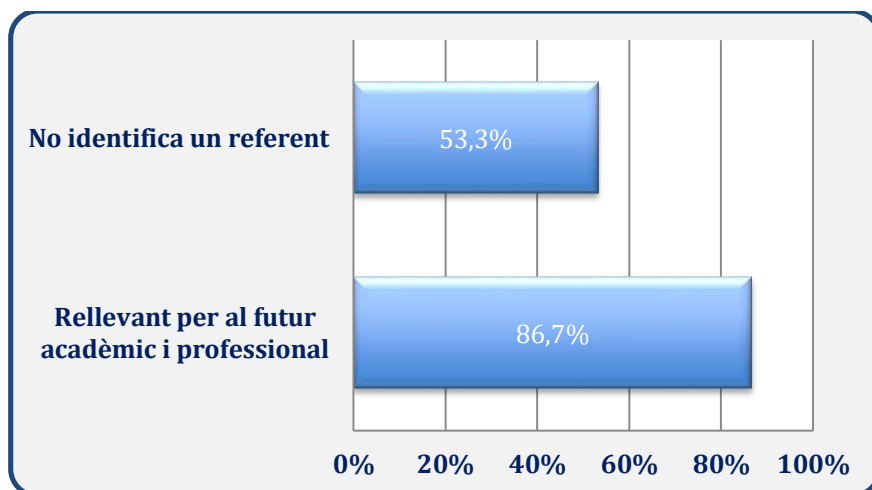

Figura 3. Dades relatives a la identificació i rellevància d'una figura referent, qüestió relativa a l'Activitat 5.

L'activitat referent a millorar el món ha semblat difícil al 80% tot i que més de la meitat (60%) ha aconseguit escriure, almenys, dues coses sobre com podria qui respon millorar el món. Quan es demana als alumnes que associïn habilitats personals i assignatures, 2/3 ho troba difícil i menys de la meitat aconsegueix fer cinc associacions o més.

El darrer plec de preguntes lligat a les activitats del dossier, mostra que el 60% no troba que aquesta sigui massa semblant a la primera i que l'activitat 8 resulta més difícil que l'activitat 1 a un percentatge una mica superior a la meitat del total de participants (53,3%).

A la part final del qüestionari s'han fet una sèrie de preguntes de valoració general del programa. Entre aquestes, trobem que l'alumnat ha respòs que al 73.3% les activitats l'han ajudat a conèixer-se més a si mateix. En aquesta línia, un 60% considera que les activitats realitzades l'han ajudat a reflexionar sobre el que els hi agrada.

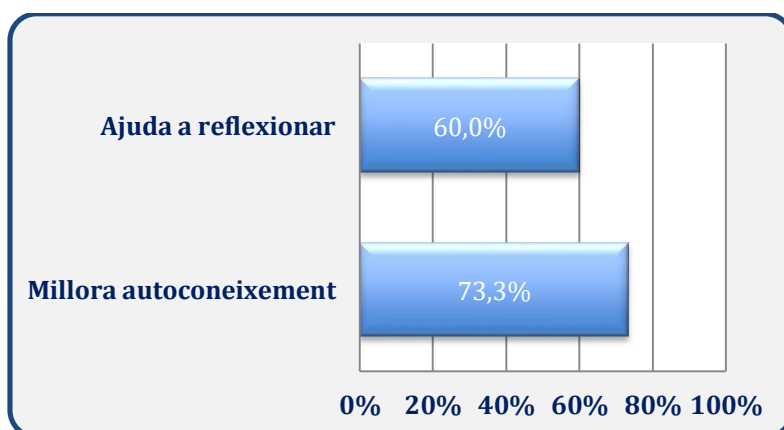

Figura 4. Dades relatives a l'aportació de la part avaluada en la prova pilot en referència a la reflexió i l'autoconeixement.

En la penúltima pregunta, on es requeria valorar numèricament el grau de millora en l'autoconeixement, el 100% s'ha situat per sobre del 5. Tenint en compte que l'escala suggerida era de 0 a 10 on 0 era "no em conec més", 5 "em conec mitjanat millor" i 10 "em conec molt millor", la mitjana se situa a 6.5.

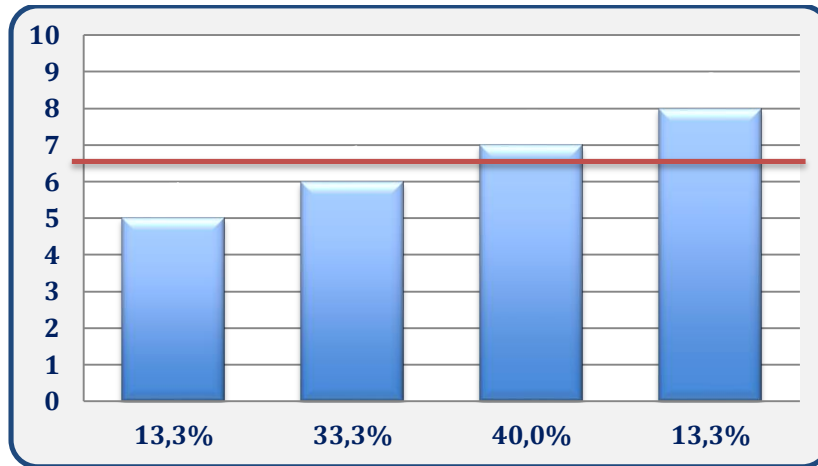

Figura 5. Dades relatives al grau de millora en l'autoconeixement de l'alumnat avaluat en la prova pilot.

La pregunta final demanava si l'alumnat havia trobat a faltar l'acompanyament o el suport d'un/a professor/a i el 80% ha respost que no.

Interpretació

En relació al primer bloc de preguntes del qüestionari, aquelles relacionades amb la primera activitat, i veient els resultats podem dir que això dona pistes de que el procés de reflexió resulta positiu per als alumnes que han realitzat aquesta primera activitat.

Pel que fa a la següent part veiem que no mostren una gran dificultat per fer una pluja d'idees d'allò que els hi agrada de forma que 2/3 del total ha pogut llistar més de deu coses.

Les respostes del tercer bloc demostren com, partint de sorprendre's quan algunes persones de confiança destaquen coses que se'ls dona bé l'alumnat participant acaba reconeixent aquestes habilitats, per la qual cosa podem apuntar que demanar una opinió externa ajuda a reconèixer les pròpies habilitats i destreses.

Les respostes obtingudes en relació al gaudi del temps no suggereixen dades significatives en referència ni a la dificultat ni la facilitat dels alumnes en aquest aspecte.

Si observem les respostes en referència a la cinquena pregunta veiem com, malgrat més de la meitat no identifica un referent, més del 80% considera útil tenir un referent per al desenvolupament acadèmic i professional.

La sisena parella de preguntes, les relacionades amb què poden fer cadascun d'ells per millorar el món mostra que ha estat difícil respondre, i encara que més de la meitat aconsegueix escriure dues coses, val la pena destacar les següents aportacions fetes:

-“A l'activitat de millorar el món no sabia què posar perquè no posa cap exemple, he posat que puc reciclar, però no ho sé...”

-“No sé gaire a què es referia l'activitat de millorar el món però he posat que puc ser feliç amb la meva família.”

-“La veritat, no veig com jo podria millorar el món ni entenc molt a què es refereix.”

Això fa pensar que la pregunta no s'ha entès, raó per la que els resultats no aporten informació significativa. Als següents apartats es valorarà afegir-hi una millora.

Quan atenem a les respostes relatives a l'activitat de les assignatures veiem que hi ha coherència entre que 2/3 parts trobin difícil l'activitat i més de la meitat facin menys de cinc associacions.

L'última pregunta referent al dossier aporta com a resposta que tot i que els alumnes aprecien la diferència entre aquesta i la primera pregunta, i després de completar les activitats de reflexió i autoconeixement, el 53,3% troba més difícil definir-se de cares a un mateix que de cares als altres. En relació a aquest fet podem fer menció a les aportacions fetes en dues de les respostes rebudes, que han indicat que:

- “La ultima pregunta es una mica difícil perquè l'exercici d'abans era molt de pensar en assignatures en canvi a la ultima cal profunditzar molt més”
- “em sembla que abans de fer la ultima activitat estaria be fer algun exercici mes de pensar en un mateix”

Aquestes intervencions fan pensar en una possible manca de fil conductor que afavoreixi la reflexió, de forma que es valorarà la possibilitat d'afegir-hi modificacions al respecte.

El darrer apartat de preguntes del qüestionari apel·lava a la valoració general, mitjançant la que es pot afirmar que l'eina ha contribuït a millorar l'autoconeixement del 73,3% de les persones participants. A més, el 60% creu que realitzar les activitats l'ha ajudat a reflexionar sobre el que li agrada.

La penúltima pregunta demanava una valoració numèrica sobre la millora en l'autoconeixement en realitzar el dossier d'activitats. La primera dada que s'observa és que la totalitat dels participants expressa una millora en el seu grau d'autoconeixement. La segona dada que podem extreure és la mitjana, que essent de 6.5 demostra que l'alumnat es situa per sobre del valor “em conec mitjanament millor”. Aquests valors donen coherència a la resposta

obtinguda en relació a si l'eina afavoreix l'autoconeixement, en la que, recordem, el 73.3% contestava positivament.

El punt final d'aquest bloc arriba amb la pregunta sobre si els alumnes consideren que haguessin necessitat l'acompanyament o suport d'algú del centre educatiu. Que el 80% respongui que no reforça l'objectiu d'oferir un material d'autoconeixement amb caràcter d'autoaplicació.

11. Perfeccionament del programa

Un dels objectius cercats mitjançant la realització de la prova pilot era afegir les modificacions que, a partir de les respostes rebudes, es considerin necessàries per a millorar la capacitat del Programa d'Orientació per afavorir l'autoconeixement dels alumnes. A continuació presento els canvis que he decidit incorporar arran de les respostes i els comentaris proporcionats per l'alumnat.

11.1 Canvis i modificacions

La primera modificació té a veure amb el temps que ocupa la realització de les activitats. Si bé jo, en el dossier original, estimava entre deu i quinze minuts de temps de dedicació per exercici, he pogut observar que aquesta informació pot no ajustar-se al cas d'alguns alumnes, per la qual cosa s'ha substituït el temps indicat en primer lloc per una frase que anima a observar el temps que cadascú vegi que necessita. Aquesta modificació s'ha realitzat un cop considerades les aportacions següents:

- “Es tarda més del que posa a fer-lo”.
- “Posava que es tardava 10-15 minuts aproximadament i en algunes activitats he tardat fins a 40, però la resta bé”.

La segona modificació està directament relacionada amb l'*Activitat 6: Millorar el món*, ja que a partir de l'avaluació de la prova pilot s'ha pogut veure com ha estat una activitat que ha generat confusió o desconcert pel que fa al significat. Tot i que es podria optar per substituir-la, considero beneficiós mantenir-la afegint algun exemple que en faciliti la comprensió. L'objectiu de no retirar-la és promoure la capacitat de l'alumnat per a reflexionar entorn el que es pregunta sigui en el moment actual o en usos futurs que li donin al material.

La tercera modificació comporta la inclusió d'una activitat. Aquest nou exercici s'afegeix a la versió final del programa perquè s'ha pogut constatar que seria positiu afegir un espai per a reflexionar en relació al mateix temps que els alumnes comparteixen amb les persones del seu voltant. Aquesta modificació s'ha realitzat un cop considerades les aportacions següents:

- “Només pregunta coses de tu i potser estaria bé alguna cosa dels teus amics i família”
- “Potser estaria bé fer un exercici de la relació que tens amb els altres perquè jo soc de família nombrosa i te molt a veure la família en com ets tu”.

La darrera modificació és en referència a l'últim exercici del dossier (Activitat 8: Qui ets tu?) que constitueix una pregunta d'autoreflexió considerable respecte a altres activitats relacionades amb els gustos personals, per exemple. Alguns comentaris han suggerit que en l'estructura original del dossier es fa difícil aprofundir en la darrera activitat, ja que l'exercici anterior no requereix un nivell de reflexió tan profund. Per aquesta raó, en la versió final del dossier, es proposa un canvi en l'ordre de les activitats, de forma que l'*Activitat 3: Sé fer*, passa a penúltima posició. Aquest canvi implica un desplaçament en l'ordre de les activitats però aporta coherència en relació al grau de reflexió de cada punt.

11.2 Proposta final

Mitjançant l'avaluació s'han pogut obtenir i analitzar els resultats, que han guiat les modificacions sobre la part individual del Programa d'Orientació. Un cop incorporats els canvis, tant en l'ordre com en el contingut de les activitats, presentem la proposta actualitzada de les activitats mitjançant una taula:

Taula 4

Activitats d'autoconeixement amb les modificacions post-avaluació

Número	Títol	Desenvolupament
1	Qui ets tu?	El primer exercici que he pensat per a tu té a veure amb qui ets. Imagina't que t'apuntes a una activitat (esportiva, educativa o de qualsevol cosa que t'agradi molt) i no coneixes a ningú que hi vagi. Quan arribes et demanen que et presentis. Què és el que diries sobre tu?
2	M'agrada	En aquest punt seria genial si poguessis fer una llista tan llarga com vulguis de tot allò que t'agrada. Ja siguin esports, menjar, sensacions. Pensa en tot el que et produeixi benestar i plasma-ho aquí en forma de llista, dibuix, com et sentis més còmode.
3	El temps passa volant	Aquesta activitat et servirà per adonar-te d'allò que més gaudeixes. La pregunta a la qual m'agradaria que responguessis és: intenta recordar algun cop que hagis pensat “uff, m'ha passat volant la tarda /el dia!” i escriu què estaves fent o amb qui passaves aquesta estona.
4	De qui m'envolto	A qui t'emportaries a una illa deserta? Segurament aquesta pregunta et resulti difícil de respondre. No pateixis, és més

		fácil del que sembla. Amb aquesta activitat el que et proposo és mencionar totes aquelles persones amb les que et resulta agradable compartir el teu temps. Si et ve de gust, pots escriure què és el que més t'agrada de cada una d'elles.
5	Referents	<p>Quines persones del teu context t'inspiren? A qui sents que t'agradaria semblar-te? Pot ser una persona del teu context més pròxim com també algú famós per realitzar alguna tasca en concret, etc.</p> <p>A què es dediquen aquestes persones? T'agrada la seva professió/ ofici/ hobbie? Algún cop has fet alguna activitat relacionada amb aquest àmbit? En cas que sigui que sí, com et vas sentir? Tens possibilitat d'interessar-te per la seva tasca, preguntar-li i veure què i com ho fa? Escriu aquí els passos que has de seguir per apropar-te a aquesta activitat/ professió /ofici</p>
6	Millorar el món	<p>És evident que el món no és perfecte ara per ara i encara que moltes coses depenen de les grans empreses i els polítics, tots tenim alguna cosa a aportar per millorar-lo. Així doncs, què creus que pots aportar, en el moment actual, perquè millori el món de forma general i el concret el teu context? A continuació trobaràs un exemple senzill que espero que t'ajudi, tot i que considera que el que a tu se t'acudeixi no ha de ser especialment similar.</p> <p>Una noia adolescent es sentia molt trista perquè el seu pare estava passant per una situació complicada en la que no el podia ajudar. A ella no li agradava estar trista, de forma que va pensar en què potser si intentava canviar encara que fos una petita part del món es sentiria millor. A partir d'aquí va començar a participar en els projectes socials del poble on vivia i no va tardar a veure que, gairebé sense adonar-se, formava part de la coordinació d'un projecte de suport escolar a nens de primària. D'aquesta manera va aconseguir millorar el seu context, invertint el seu temps a desenvolupar projectes socials per als seus veïns.</p>
7	Assignatures	Aquesta activitat és, potser, la més creativa. M'agradaria demanar-te que intentessis connectar les característiques pròpies de les persones (ex: ser ordenat/da, reflexiu/va...) amb assignatures que tu coneguis. Un exemple: la filosofia requereix ser una persona reflexiva. Escriu en brut tot el que se t'acudeixi i al final intenta fer algunes associacions entre assignatures i característiques personals.
8	Sé fer	És probable que si et pregunto què saps fer, d'entrada no se t'acudeixin gaires coses. Però joestic segura que la percepció

		que tenen els altres de tu és més diversa. Així doncs, estaria molt bé que preguntessis a 3-4 adults de confiança què creuen que se't dona bé (recorda: qualsevol cosa és vàlida!). Escriu-ho a continuació:
9	Qui sóc jo?	Aquest últim exercici torna a estar relacionat amb la teva identitat. Tot i això, hi ha una diferència amb el primer. Ara ja no t'has de presentar de cara als altres sinó que has d'escriure allò que consideres que et defineix però pensant que no tens per què compartir-ho amb ningú que no siguis tu. Així doncs, endavant!

En afegir aquestes modificacions obtenim el que és la versió final de l'Acció individual: Activitats d'autoconeixement (Veure Annex 3)

12. Conclusions

És el moment de dedicar un apartat a fer un balanç dels plantejaments, resultats i proposta desenvolupats al llarg del treball. Abans de tot m'agradaria destacar un dels conceptes nombrosament mencionats en aquesta peça, l'orientació. Ha estat totalment necessari aprofundir teòricament i metodològicament en el concepte, la qual cosa aporta valor i caràcter científic a tot desenvolupament que se'n pugui fer de forma posterior. Però abans de seguir, trobo necessari recuperar la idea que l'orientació és, en definitiva, una oportunitat. Una oportunitat d'intervenció per a la pedagogia, sí, però especialment, una oportunitat de desenvolupament pels i les alumnes d'educació secundària.

La intenció d'aquesta secció és sintetitzar les fites que es van determinar en la fase inicial del treball. Pot no semblar fàcil fer una revisió completa de la trajectòria, per això mateix és útil començar observant el desenvolupament que han tingut els objectius. Podem afirmar que, finalment, el treball inclou una proposta d'intervenció mitjançant el Model d'Orientació per Programes que s'ha dissenyat partint de l'anàlisi d'un context concret. Aquesta proposta contempla el treball compartit entre l'equip docent, es basa en la promoció de l'autoconeixement amb un caràcter proactiu -i per tant preventiu- i a més ha demostrat, a partir dels resultats de la prova pilot, afavorir les habilitats per a la reflexió des del treball individual. Per les raons mencionades podem afirmar que, efectivament, el treball ha assolit els objectius plantejats.

Tot i això, és important no perdre de vista aquells aspectes segurament millorables del treball. És a dir, les limitacions del treball realitzat. Si bé haver dut a terme una prova pilot aporta consistència a la proposta, aquesta aportació hauria estat de més envergadura si s'hagués dut a terme una prova pilot del programa complet, incloent-hi les accions grupals previstes. Potser és prou complex realitzar aquesta experiència en la temporalització pròpia del Treball Final de Grau, però si més no, un nombre major de participants en la prova pilot podria afegir un punt de qualitat valorable. A més, cal no perdre de vista que l'anàlisi del context -i en conseqüència la detecció de necessitats- s'ha realitzat en un territori d'escàs abast.

Però aquest punt enllaça directament amb les possibilitats de continuïtat del projecte. Una línia d'investigació i aplicació que podria seguir aquest treball versa sobre la possibilitat de replicar el Programa d'Orientació per promoure l'autoconeixement en altres contextos primer similars i, més endavant, de major abast.

Per tot això, puc afirmar que la realització d'aquest Treball de Final de Grau ha suposat un aprenentatge per a mi en una bona quantitat d'aspectes. Des d'aquells de caire més organitzatiu com ara la gestió del temps fins a aprenentatges teòrics i metodològics rellevants en relació a

la pedagogia. Considero que la realització d'un treball d'aquestes característiques constitueix una manera profitosa de concloure la formació del Grau en Pedagogia. Això és així, ja que, el TFG apel·la tant a competències específiques com transversals lligades a la disciplina.

No voldria acabar sense mencionar algunes de les reflexions personals que m'han sorgit al llarg de la realització del treball. Una que m'agradaria destacar és la constatació que la gran majoria de límits als que m'he enfrontat tant en la realització d'aquest treball com en tota la meua experiència acadèmica, s'expressen de forma majoritària en el plànol mental. Adonar-se de les pròpies capacitats resulta satisfactori i no anul·la la capacitat de revisió sobre la feina feta, la qual cosa no tan sols funciona com a motor sinó també té un efecte sobre totes aquelles persones amb les quals una pot comunicar-se al llarg de la carrera professional.

Per tant i, ara ja sí per últim, vull recuperar la idea que l'orientació és oportunitat, és autoconeixement i en un segon moment l'orientació és també informació, però no només.

13. Aportació al bagatge de la pedagogia

Aquest Treball Final de Grau constitueix el punt últim del Grau en Pedagogia a la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona. Aquest treball s'estructura a partir d'un dels objectes d'estudi i intervenció de la Pedagogia, l'orientació professional en el context educatiu. És per aquest motiu que l'aportació al bagatge de la Pedagogia és precisament la reflexió entorn l'orientació als centres educatius de secundària. Per aquest motiu s'ha fet una revisió teòrica de l'orientació, incorporant els models existents i en concret, el Model d'Orientació per Programes. Aquest darrer model ha estat la matriu per a dissenyar l'aportació pràctica d'aquest TFG. A més, la rellevància i el protagonisme que es dona a l'autoconeixement també com a objecte d'estudi i intervenció de la Pedagogia, constitueix una altra aportació d'aquest treball al bagatge de la Pedagogia. La realització de la prova pilot aporta rigor i validesa a l'instrument finalment presentat, el Programa d'Orientació basat en l'autoconeixement.

Així doncs, el Programa d'Orientació per a l'autoconeixement elaborat en aquest treball constitueix una eina pròpia de la Pedagogia que té possibilitat de ser aplicada en un dels àmbits d'intervenció d'aquesta disciplina, que és l'orientació professional – per a la qual cal recuperar la consideració de l'autoconeixement- en el context educatiu com per exemple, els Centres Educatius d'Educació Secundària Obligatòria.

14. Referències

Álvarez González, M. & Isús Barado, S. (2008). XVI. La orientación profesional. A: R. Bisquerra Alzina, ed., *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Praxis.

Álvarez González, M., Riart Vendrell, J., Martínez Muñoz, M. & Bisquerra Alzina, R. (2008). VII. El modelo de programas. A: R. Bisquerra Alzina, ed., *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Praxis.

Alzina, R. B., González, M. Á., & Obrador, M. T. A. (1998). Principios, objetivos y funciones de la orientación. In *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica* (pp. 41-54). Ciss Praxis. Barcelona: Praxis.

Bausela Herreras, E. (2004). Modelos de orientación e intervención psicopedagógica; modelo de intervención por programas. Tesis doctoral “*Diseño y Desarrollo de un Servicio de Orientación y Asesoramiento psicológico a la diversidad en el contexto de la Universidad de León*”, co-dirigit per Dr. D. Delio del Rincón Igea & Dr. D. Dionisio Manga Rodríguez de la Universitat de León.

Bisquerra Alsina, R. (2008). *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Praxis.

Bisquerra Alzina, R. i Álvarez González, M. (2008). IV. Los modelos en orientación. A: R. Bisquerra Alzina (Coord.), ed., *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Praxis, pp.55-65.

Clares, P. M. (2002). *La orientación psicopedagógica: modelos y estrategias de intervención*. Eos.Madrid: Eos

De la Herrán Gascón, A. (2004). El autoconocimiento como eje de la formación. *Revista Complutense de Educación*, 15(1), 11-50

Ferrer- Sama. P (2005), <<Retos, servicios y modelos en la orientación profesional>>. Disponible a <https://www.educaweb.com/noticia/2005/11/21/retos-servicios-modelos-orientacion-profesional-863/> i consultat el maig de 2019.

Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació

https://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?documentId=480169&action=fitxa

Martínez Clares, P., Pérez Cusó, F. J., & Martínez Juárez, M. (2014). Orientación profesional en educación secundaria. *Revista electrónica interuniversitaria de formación del profesorado*, 17(1).

Martín, M. Á. C., & Mangas, S. L. (1999). Desarrollo del autoconcepto y autoeficacia a través de un programa de orientación profesional en Educación Secundaria. *Revista de Psicodidáctica*, (8), 89-100.

MILLER, Frank W. *Principios y servicios de orientación escolar*. Magisterio Español, 1971. citat pr Alzina, R. B., González, M. Á., & Obrador, M. T. A. (1998) a Principios, objetivos y funciones de la orientación. In *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica* (pp. 41-54). Ciss Praxis. Barcelona: Praxis.

Monescillo Palomo, M., Méndez Garrido, J. and Bisquerra Alzina, R. (2008). II. Orígenes y desarrollo de la orientación. In: R. Bisquerra Alzina (Coord.), ed., *Modelos de orientación e intervención psicopedagógica*. Barcelona: Praxis.

Orienta't. Qüestionari d'autoconeixement. Portal d'orientació acadèmica i professional. Generalitat de Catalunya. Recuperat de: <http://queestudiar.gencat.cat/ca/orientacio/joves/conec-interessos/questionari-autoconeixement/>

Projecte Educatiu de Centre (PEC) de l' INS Vescomtat de Cabrera (2015)

Recuperat de: <https://agora.xtec.cat/insvescomtatdecabrera/> (Menú > Documents Gestió de Centre > PEC)

ANNEXOS

Annex 1: Dossier utilitzat a la prova pilot del Programa d'Orientació

Annex 2: Qüestionari d'avaluació de la prova pilot

Annex 3: Versió final de l'activitat individual del Programa d'Orientació.

Programa d'Orientació.

De

MARTA BARRENA AGUILAR
marta.barrena@gmail.com
Treball Final de Grau
Pedagogia- Universitat de Girona

PRESENTACIÓ

Hola! Sóc la Marta Barrena i estudio a la Universitat de Girona.

Estudio Pedagogia, que vol dir que m'agrada pensar en formes d'aprendre més divertides i agradables per a tots i totes.

Ara he de fer un treball molt gran per a tenir el títol i poder treballar. Per això he confiat en tu perquè m'ajudis amb aquestes activitats.

D'entrada et vull dir que moltes gràcies, ja que sé que et portarà dedicar-hi algun temps al dia però has de saber que per a mi té molt valor el que penses i sents.

Us deixo les meves dades de contacte per si tens qualsevol dubte:

E-mail: marta.barrena@gmail.com

COMENCEM!

A continuació trobaràs un dossier amb alguns exercicis a realitzar. Segurament pensis que no hi ha cap diferència entre això i els deures de l'assignatura que menys t'agrada, però tinc una bona notícia, no hi ha respostes correctes ni incorrectes!

Aquestes activitats són només per tu, ni jo ni cap professor/a de l'institut revisaran aquest dossier, per tant, pots sentir-te lliure d'escriure i pensar el que et vingui de gust. Només necessito un petit compromís amb tu perquè em puguis ajudar amb el meu treball així que quan acabis, et passaré un petit qüestionari perquè em puguis dir què t'ha semblat. Quan realitzis el qüestionari de valoració segurament necessitis veure les respostes que vas fer, per tant, et demano que ho tinguis en compte per a no perdre-les.

INSTRUCCIONS

Ets l'única persona que revisarà els teus propis exercicis i això inclou una bona notícia, ets completament lliure d'escriure i crear tot el que t'ajudi! Tot i això, et proposo algunes instruccions que et poden ajudar.

- a. Dedicar 10-15 min aproximadament a cada activitat
- b. Evitar distraccions
- c. Prohibit no equivocar-se
- d. Fer una primera lectura de totes les activitats, així ja sabràs en què consisteixen tots els exercicis.
- e. Posa la teva pròpia instrucció /norma:

OBJECTIUS

Escriu allò que vulguis aconseguir, qualsevol cosa, recorda TOT ESTÀ BÉ!

Tant és si tens interès en saber a què et podries dedicar com si només vols saber més de tu mateix/a, aquestes activitats són teves i per a tu, per tant, tu et marques els objectius. Escriu-los a continuació:

Amb aquestes activitats vull...

ACTIVITAT 1- QUI ETS TU?

El primer exercici que he pensat per a tu té a veure amb qui ets. Imagina't que t'apuntes a una activitat (esportiva, educativa o de qualsevol cosa que t'agradi molt) i no coneixes a ningú que hi vagi. Quan arribes et demanen que et presentis. Què és el que diries sobre tu?

ACTIVITAT 2- M'AGRADA

En aquest punt seria genial si poguessis fer una llista tan llarga com vulguis de tot allò que t'agrada. Ja siguin esports, menjar, sensacions. Pensa en tot el que et produeixi benestar i plasma-ho aquí en forma de llista, dibuix, com et sentis més còmode.

ACTIVITAT 3- SÉ FER

És probable que si et pregunto què saps fer, d'entrada no se t'acudeixin gaires coses. Però jo estic segura que la percepció que tenen els altres de tu és més diversa. Així doncs, estaria molt bé que preguntessis a 3-4 adults de confiança què creuen que se't dóna bé (recorda: qualsevol cosa és vàlida!). Escriu-ho a continuació:

ACTIVITAT 4- EL TEMPS PASSA VOLANT

Aquesta activitat et servirà per adonar-te d'allò que més gaudeixes. La pregunta a la qual m'agradaria que responguessis és: intenta recordar algun cop que hakis pensat "uff, m'ha passat volant la tarda /el dia!" i escriu què estaves fent o amb qui passaves aquesta estona.

ACTIVITAT 5- REFERENTS

Quines persones del teu context t'inspiren? A qui sents que t'agradaria semblar-te? Pot ser una persona del teu context més pròxim com també algú famós per realitzar alguna tasca en concret, etc.

A què es dediquen aquestes persones?

T'agrada la seva professió/ ofici/ hobbie?

Algún cop has fet alguna activitat relacionada amb aquest àmbit?

En cas que sigui que sí, com et vas sentir?

Tens possibilitat d'interessar-te per la seva tasca, preguntar-li i veure què i com ho fa?

Escriu aquí els passos que has de seguir per apropar-te a aquesta activitat/ professió /ofici

ACTIVITAT 6- MILLORAR EL MÓN

És evident que el món no és perfecte ara per ara i encara que moltes coses depenen de les grans empreses i els polítics, tots tenim alguna cosa a aportar per millorar-lo. Així doncs, què creus que pots aportar, en el moment actual, perquè millori el món de forma general i el concret el teu context?

ACTIVITAT 7- ASSIGNATURES

Aquesta activitat és, potser, la més creativa. M'agradaria demanar-te que intentessis connectar les característiques pròpies de les persones (ex: ser ordenat/da, reflexiu/va...) amb assignatures que tu coneguis. Un exemple: la filosofia requereix ser una persona reflexiva. Escriu en brut tot el que se t'acudeixi i al final intenta fer algunes associacions entre assignatures i característiques personals.

ACTIVITAT 8- QUI SÓC JO?

Aquest últim exercici torna a estar relacionat amb la teva identitat. Tot i això, hi ha una diferència amb el primer. Ara ja no t'has de presentar de cara als altres sinó que has d'escriure allò que consideres que et defineix però pensant que no tens per què compartir-ho amb ningú que no siguis tu. Així doncs, endavant!

TANCAMENT

Bé doncs, ja s'han acabat els exercicis que et proposava. Moltes gràcies per completar-los. Ara és molt important que responguis el qüestionari d'avaluació. Veuràs que les preguntes no són sobre què has posat sinó més aviat què t'ha semblat.

Moltes gràcies per la teva col·laboració,

Marta.

AVALUACIÓ

Arriba el moment d'avaluar el programa d'orientació que he elaborat per al meu Treball Final de Grau. Si us plau, segueix aquest enllaç web per a completar les preguntes relacionades amb les activitats dutes a terme en aquest dossier.

Moltes gràcies,

<https://forms.gle/3KdtPEgCyGuZQvpF9>

Marta.

Qüestionari d'avaluació del Programa d'Orientació

Preguntes en referència a:	Pregunta número:	
Activitat 1: Qui ets tu?	1. T'has sentit còmode pensant com presentar-te?	Sí
		No
	2. T'ha semblat fàcil?	Sí
		No
	3. Has quedat satisfet/a amb com t'ha quedat?	Sí
		No
Activitat 2: M'agrada	4. Recordar això t'ha semblat:	Molt difícil
		Neutre
		Molt fàcil
	5. Has escrit:	Menys de 10 coses
		Més de 10 coses
Activitat 3: Sé fer	6. T'ha sorprés el que t'han dit les persones a les que has preguntat?	Sí
		No
	7. Creus que, efectivament, se't donen bé aquestes coses?	Sí
		No
Activitat 4: El temps passa volant	8. Recordar això t'ha semblat:	Molt difícil
		Neutre
		Molt fàcil
	9. Com de sovint gaudeixes tant que el temps et passa volant?	Gairebé mai
		Normal, alguns cops al mes Sovint, cada setmana
Activitat 5: Referents	10. Has identificat clarament alguna persona referent per a tu?	Sí
		No
	11. Independentment de que l'hagis identificat, creus que pot ser útil fixar-te en persones referents per al teu futur acadèmic i	Sí
		No

	professional?	
Avtivitat 6: Millorar el món	12. Aquesta activitat t'ha semblat:	Fàcil
		Difícil
	13. Has escrit:	Una cosa
		Més d'una cosa
Activitat 7: Assignatures	14. Aquesta activitat t'ha semblat:	Fàcil
		Difícil
	15. Has fet:	Entre 1 i 5 associacions
		Més de 5 associacions
Activitat 8: Qui sóc jo?	16. Consideres que aquesta activitat és massa semblant a l'activitat 1?	Sí
		No
	17. En comparació a l'activitat 1, t'ha costat més?	Sí
		No
Valoració general del programa	18. Consideres que aquesta eina t'ha ajudat a conèixer-te més a tu mateix/a?	Sí
		No
	19. Consideres que aquesta eina t'ha ajudat a reflexionar sobre allò que t'agrada?	Sí
		No
	20. En quin grau, de 0 a 10, et coneixes més ara que abans? Tingues en compte que 0 representa "no em conec més", 5 "em conec mitjanat millor" i 10 "em conec molt millor".	
	21. Vols fer alguna aportació per a que pugui millorar el meu programa d'orientació? Endavant!	
22. Has trobat a faltar l'acompanyament o el suport d'un/a professor/a? Perquè?		

Programa d'Orientació.

De

MARTA BARRENA AGUILAR
marta.barrena@gmail.com
Treball Final de Grau
Pedagogia- Universitat de Girona

COMENCEM!

Aquest és el dossier d'activitats que realitzaràs de forma individual en el marc del Programa d'Orientació. A continuació trobaràs diferents activitats a realitzar. Segurament pensis que no hi ha cap diferència entre això i els deures de l'assignatura que menys t'agrada, però...bona notícia, no hi ha respostes correctes ni incorrectes!

Aquestes activitats són només per tu, ningú revisarà aquest dossier, per tant, pots sentir-te lliure d'escriure i pensar el que et vingui de gust.

INSTRUCCIONS

A continuació trobaràs algunes instruccions que et poden ajudar a realitzar les activitats. Tingues en comte que, com aquest és un exercici de realització individual pots organitzar-te com prefereixis. Tot i això, aquí tens algunes instruccions bàsiques:

- a. Reservar un espai de temps prou ampli per a realitzar les activitats tenint en compte el teu ritme de treball habitual.
- b. Evitar distraccions
- c. Prohibit no equivocar-se
- d. Fer una primera lectura de totes les activitats, així ja sabràs en què consisteixen tots els exercicis.
- e. Posa la teva pròpia instrucció /norma:

OBJECTIUS

Escriu allò que vulguis aconseguir, qualsevol cosa, recorda TOT ESTÀ BÉ!

Tant és si tens interès en saber a què et podries dedicar com si només vols saber més de tu mateix/a, aquestes activitats són teves i per a tu, per tant, tu et marques els objectius. Escriu-los a continuació:

Amb aquestes activitats vull...

ACTIVITAT 1- QUI ETS TU?

El primer exercici que he pensat per a tu té a veure amb qui ets. Imagina't que t'apuntes a una activitat (esportiva, educativa o de qualsevol cosa que t'agradi molt) i no coneixes a ningú que hi vagi. Quan arribes et demanen que et presentis. Què és el que diries sobre tu?

ACTIVITAT 2- M'AGRADA

En aquest punt seria genial si poguessis fer una llista tan llarga com vulguis de tot allò que t'agrada. Ja siguin esports, menjar, sensacions. Pensa en tot el que et produeixi benestar i plasma-ho aquí en forma de llista, dibuix, com et sentis més còmode.

ACTIVITAT 3- EL TEMPS PASSA VOLANT

Aquesta activitat et servirà per adonar-te d'allò que més gaudeixes. La pregunta a la qual m'agradaria que responguessis és: intenta recordar algun cop que hakis pensat "uff, m'ha passat volant la tarda /el dia!" i escriu què estaves fent o amb qui passaves aquesta estona.

ACTIVITAT 4- DE QUI M'ENVOLTO

A qui t'emportaries a una illa deserta? Segurament aquesta pregunta et resulti difícil de respondre. No pateixis, és més fàcil del que sembla. Amb aquesta activitat el que et proposo és mencionar totes aquelles persones amb les que et resulta agradable compartir el teu temps. Si et ve de gust, pots escriure què és el que més t'agrada de cada una d'elles.

ACTIVITAT 5- REFERENTS

Quines persones del teu context t'inspiren? A qui sents que t'agradaria semblar-te? Pot ser una persona del teu context més pròxim com també algú famós per realitzar alguna tasca en concret, etc.

A què es dediquen aquestes persones?

T'agrada la seva professió/ ofici/ hobbie?

Algún cop has fet alguna activitat relacionada amb aquest àmbit?

En cas que sigui que sí, com et vas sentir?

Tens possibilitat d'interessar-te per la seva tasca, preguntar-li i veure què i com ho fa?

Escriu aquí els passos que has de seguir per apropar-te a aquesta activitat/ professió /ofici

ACTIVITAT 6- MILLORAR EL MÓN

És evident que el món no és perfecte ara per ara i encara que moltes coses depenen de les grans empreses i els polítics, tots tenim alguna cosa a aportar per millorar-lo. Així doncs, què creus que pots aportar, en el moment actual, perquè millori el món de forma general i el concret el teu context? A continuació trobaràs un exemple senzill que espero que t'ajudi, tot i que considera que el que a tu se t'acudeixi no ha de ser especialment similar.

Una noia adolescent es sentia molt trista perquè el seu pare estava passant per una situació complicada en la que no el podia ajudar. A ella no li agradava estar trista, de forma que va pensar en què potser si intentava canviar encara que fos una petita part del món es sentiria millor. A partir d'aquí va començar a participar en els projectes socials del poble on vivia i no va tardar a veure que, gairebé sense adonar-se, formava part de la coordinació d'un projecte de suport escolar a nens de primària. D'aquesta manera va aconseguir millorar el seu context, invertint el seu temps a desenvolupar projectes socials per als seus veïns.

ACTIVITAT 7- ASSIGNATURES

Aquesta activitat és, potser, la més creativa. M'agradaria demanar-te que intentessis connectar les característiques pròpies de les persones (ex: ser ordenat/da, reflexiu/va...) amb assignatures que tu coneguis. Un exemple: la filosofia requereix ser una persona reflexiva. Escribeu en brut tot el que se t'acudeixi i al final intenta fer algunes associacions entre assignatures i característiques personals.

ACTIVITAT 8- SÉ FER

És probable que si et pregunto què saps fer, d'entrada no se t'acudeixin gaires coses. Però jo estic segura que la percepció que tenen els altres de tu és més diversa. Així doncs, estaria molt bé que preguntessis a 3-4 adults de confiança què creuen que se't dóna bé (recorda: qualsevol cosa és vàlida!). Escriu-ho a continuació:

ACTIVITAT 9- QUI SÓC JO?

Aquest últim exercici torna a estar relacionat amb la teva identitat. Tot i això, hi ha una diferència amb el primer. Ara ja no t'has de presentar de cara als altres sinó que has d'escriure allò que consideres que et defineix però pensant que no tens per què compartir-ho amb ningú que no siguis tu. Així doncs, endavant!

TANCAMENT

Aquí acaben les activitats individuals del Programa d'Orientació. Espero que t'hagi generat satisfacció treballar i practicar l'autoconeixement en aquest espai individual. Recorda que no hi ha respostes correctes i incorrectes, per tant, tot el que hakis fet és ideal. L'única comparació que et recomano és aquella que puguis fer si mai et ve de gust tornar a realitzar de nou les activitats per veure quina ha estat la teva evolució.

Ara, per a que puguis reflexionar sobre el treball realitzat et suggereixo algunes preguntes que, si et ve de gust, podràs compartir amb els teus companys i companyes de curs a la propera sessió conjunta.

Conèixer-me és un procés :

El que més m'ha agradat descobrir de mi és:

M'agradaria seguir aprenent a:

